

Soạn bài Phong cách ngôn ngữ sinh hoạt (tiếp theo) - Ngữ văn 10

Câu 1.

a. Những từ ngữ, kiểu câu, kiểu diễn đạt nào thể hiện tính cụ thể, tính cảm xúc, tính cá thể trong phong cách ngôn ngữ sinh hoạt.

b. Theo anh (chị), ghi nhật kí có lợi ích gì cho sự phát triển ngôn ngữ của mình?

Trả lời:

a)

* Những hành vi và từ ngữ thể hiện tính cụ thể của phong cách ngôn ngữ sinh hoạt:

- Địa điểm và thời gian của “lời nói”: Trong một căn phòng ở giữa khu rừng vào lúc đêm khuya.

- Có người nói, mục đích nói (nhân vật tự nhủ với mình).

- Có cách diễn đạt cụ thể: từ hô gọi (ơi), những lời tự nhủ (nghĩ gì đấy), lời tự trách (đáng trách quá).

* Những yếu tố ngôn ngữ thể hiện tính cảm xúc:

Đoạn trích là lời của một nhân vật nhưng tình cảm được biểu hiện qua nhiều giọng:

- Giọng thủ thỉ tâm tình (suy nghĩ về hiện tại, liên tưởng đến tương lai).

- Giọng trách móc, giục giã.

* Những yếu tố ngôn ngữ thể hiện tính cá thể:

Đoạn trích có một giọng điệu riêng dễ nhận (giọng tâm tình đặc trưng của nhật kí): gồm nhiều từ ngữ đối thoại nội tâm. Qua giọng nói, có thể đoán được đây là một người chiến sĩ trẻ tuổi đang sống trong hoàn cảnh chiến tranh.

b. Ghi nhật kí rất có lợi cho việc phát triển vốn ngôn ngữ, nhất là phát triển vốn từ vựng và các cách diễn đạt mới.

Câu 2. Hãy chỉ ra dấu hiệu của phong cách ngôn ngữ sinh hoạt biểu hiện trong những câu ca dao dưới đây.

- *Mình về có nhớ ta chăng*

Ta về ta nhớ hàm răng mình cười.

Soạn bài Phong cách ngôn ngữ sinh hoạt (tiếp theo) - Ngữ văn 10

- *Hỡi cô yếm trắng lòà xòa*

Lại đây đập đất trồng cà với anh.

Trả lời:

* Câu thứ nhất:

Mình về có nhớ ta chăng

Ta về ta nhớ hàm răng mình cười.

- Tính cụ thể:

+ Câu ca dao là lời nhân vật “ta” nói với “mình” về nỗi nhớ nhung, bịn rịn.

+ Hoàn cảnh nói rất có thể là vào một đêm chia tay giã hội.

+ Ngôn từ được sử dụng trong câu ca dao này khá thân mật và dân dã (mình, ta, chăng, hàm răng).

- Tính cảm xúc:

+ Câu ca dao thể hiện rất rõ cảm xúc bịn rịn, luyến lưu, nhưng nhớ.

+ Những từ ngữ biểu hiện trực tiếp những cảm xúc này là: *Mình... có nhớ ta, ta nhớ...*

- Tính cá thể: Lời tâm tình trong câu ca dao này có thể cho ta phỏng đoán đây là lời của các chàng trai cô gái. Những người đã có tình ý với nhau sau những đêm hát hội. Lời nói có đặc điểm riêng chân thật, mạnh mẽ nhưng vẫn tế nhị và sâu sắc.

* Câu thứ hai:

Hỡi cô yếm trắng lòà xòa

Lại đây đập đất trồng cà với anh.

- Tính cụ thể:

+ Câu này là một lời tỏ tình trong lao động. Câu ca dao là lời của một anh thanh niên nông dân nói với một cô gái qua đường.

+ Hoàn cảnh nói là một buổi lao động, gắn với hoạt động cụ thể (đập đất trồng cà).

Soạn bài Phong cách ngôn ngữ sinh hoạt (tiếp theo) - Ngữ văn 10

+ Ngôn ngữ giao tiếp trong câu cũng là những lời nói suồng sã, bình dân: lời hô gọi (Hỡi cô), lời miêu tả có tính trêu đùa (yếm trắng lòa xòa).

- Tính cảm xúc: Câu ca dao là lời chàng trai nói với cô gái, có thể hiểu là lời tỏ tình nhưng cũng có thể hiểu đó là lời đùa cợt (có ý kiến cho rằng đây là lời chế giễu những cô gái nhà giàu lười lao động).

- Tính cá thể: Câu ca dao gắn với hình ảnh một chàng trai lao động mạnh bạo, với những ngôn từ vừa thân mật vừa vui đùa nhưng cũng vừa tế nhị sắc sảo.

Câu 3. Đoạn đối thoại dưới đây (SGK tr. 127) mô phỏng phong cách ngôn ngữ sinh hoạt, nhưng có khác với lời thoại hàng ngày. Liên hệ với bài *Đặc điểm của ngôn ngữ nói và ngôn ngữ viết* ở trang 86 để chỉ ra điểm khác nhau và giải thích vì sao lại có sự khác nhau đó.

Trả lời:

Đoạn trích này là một đoạn đối thoại trong sử thi, tuy có mô phỏng phong cách ngôn ngữ sinh hoạt nhưng vẫn có điểm khác nhau:

- Đoạn văn này có rất nhiều yếu tố dư thừa so với lời nói trong ngôn ngữ hàng ngày như các từ: *ơ, phía bắc, phía nam, nhà giàu, ơ nghìn chim sẻ...*

- Lời nói có tính điệp từ, điệp ngữ: "*Ai chăn ngựa hãy đi dắt ngựa! Ai giữ voi hãy đi bắt voi! Ai giữ trâu hãy đi lừa trâu về!*"; "*Ơ nghìn chim sẻ, ơ vạn chim ngói!*" và mỗi câu văn đều có tính nhịp điệu, mang đậm chất sử thi, khác với lời ăn tiếng nói hằng ngày.

Sự lặp lại của các yếu tố dư này giúp duy trì cái mạch nhịp điệu cho đoạn thoại và duy trì cho cái không khí của sử thi. Nếu lược đi những yếu tố dư này thì đoạn sử thi nêu trên sẽ không khác gì một đoạn thoại trong phong cách ngôn ngữ sinh hoạt.